

Helsingin kansallinen kaupunkipuisto

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Luonnos 09 / 2026

Helsinki

Kuva: Petri Tuohimaa / Barkland

Sisällysluettelo

Yleistä

Helsingin kansallinen kaupunkipuisto
Hoito- ja käyttösuunnitelma

Osa-alueiden kuvaukset ja merkittävät arvot

Keskustan kulttuuripuisto
Keskuspuiston virkistysmetsät
Haltiala

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet
Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit osa-alueittain

Yleistä

Helsingin kansallinen kaupunkipuisto

Kansalliset kaupunkipuistot

Kansallisista kaupunkipuistoista säädetään Alueidenkäyttölain 68-71 §:ssä. Kansallisten kaupunkipuistojen tavoitteena on säilyttää kaupunkiluontoa ja rakennettua kulttuuriympäristöä laajana, eheänä kokonaisuutena. Kansallinen kaupunkipuisto on kaupunkiympäristössä sijaitseva arvokkaiden kulttuuri- ja luonnonmaisemien sekä virkistysalueiden laaja kokonaisuus, jonka säilyttämiseen ja hoitamiseen kaupunki on sitoutunut.

Kansallisen kaupunkipuiston perustamishakemuksessa määritellään Helsingin rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa, arviointikriteerien toteutuminen sekä arvot, joiden perusteella kansallisen kaupunkipuiston statusta haetaan. Alla nämä sisällöt on esitetty tiivistetysti.

Helsingin rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa

Helsinki edustaa kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa itsenäisen Suomen pääkaupunkia, jossa ihmiset ja luonto elävät rinnakkain tukien toistensa hyvinvointia.

Kansallinen kaupunkipuisto kurottaa Helsingin ydinkeskustasta kohti pohjoista historiallisten puistoalueiden kautta metsäluontoon ja sieltä

Haltialan kulttuurimaisemiin. Kansallinen kaupunkipuisto säilyttää luontoa, tuo hyvinvointia ja tarjoaa palveluita eri käyttäjäryhmille.

Keskustan kulttuuripuisto kokoaa kaupunkilaisia yhteen historiallisiin puistoihin ja kulttuurin ja tapahtumien äärelle. Keskuspuiston metsäiset osat ovat monimuotoisen luonnon koti, ja samalla mahdollistavat moninaisen ihmisjoukon ulkoilun ja liikkumisen luonnossa. Haltialan laajat peltonäkymät, jokimaisemat sekä maatilakeskus tarjoavat mahdollisuuden kokea maaseutua pääkaupungissa.

Kansallisen kaupunkipuiston keskeiset arvot

Helsingin kansallisen kaupunkipuiston arvoja voidaan kiteyttää seuraavasti: **eheys ja jatkuvuus, hyvinvointivaikutukset ja elämyksellisyys** sekä alueiden **identiteetin ja paikan hengen** säilyttäminen.

- Eheyden ja jatkuvuuden teemoihin sisältyy käyttäjäkokemus alueen jatkuvuudesta, mutta myös ekologisten yhteyksien ja luontoarvojen toteutuminen kansallisen kaupunkipuiston alueella. Tavoitteena on pitää huolta virkistysreittien jatkuvuudesta sekä vehreästä ympäristöstä, joka jatkuu sekä keskuspuiston eteläosien puistoalueilla että Keskuspuiston metsissä. Luonnonsuojelualueita lisäämällä huolehditaan metsäluonnon arvoista alueella.

- Hyvinvointia tuottavat erityisesti vehreä ympäristö ja metsäluonnon virkistyskäytön mahdollisuudet, myös ulkoilun ja liikkumisen reitit ja palvelut. Elämyksellisyyttä lisäävät myös alueen lukuisat kulttuurikohteet sekä urheilu- ja kulttuuritapahtumat. Tavoitteena on tehdä alueesta saavutettavampi kaupunkilaisten eri käyttäjäryhmille ja edistää valikoiduissa kohteissa myös matkailua.
- Kansallisen kaupunkipuiston alueiden identiteettitekijöitä ja paikan luonnetta määrittävät erityisesti arvot, joiden perusteella kansallisen kaupunkipuiston statusta haetaan. Osa-alueiden luonteenomaiset arvot liittyvät alueen eteläosassa erityisesti puistohistoriaan ja kulttuurikohteisiin, urheiluun ja olympiahistoriaan, Keskuspuiston metsäisissä osissa erityisesti metsäkokemukseen ja luontoarvoihin sekä Haltialan avoimilla alueilla maaseudun kulttuuriympäristöihin ja kaupungin asutushistoriaan.

Kansallisen kaupunkipuiston yksittäisiin kohteisiin liittyviä arvoja on käsitelty osa-alueiden esittelyn yhteydessä.

Kansallisen kaupunkipuiston alue

Kansallinen kaupunkipuisto jakautuu seuraaviin osa-alueisiin:

Keskustan kulttuuripuisto

- 1.1. Töölönlahti
- 1.2. Kaisaniemenpuisto ja Tokoinranta
- 1.3. Eläintarha ja Alppipuisto

Keskuspuiston virkistymetsät

- 2.1. Laakson metsä
- 2.2. Ilmalanmetsä ja Maunulanpuisto
- 2.3. Pirkkolan urheilupuisto ja Pakilanmetsä

Haltiala

- 3.1. Haltialan metsä
- 3.2. Haltialan kulttuurimaisema

Hoito- ja käyttösuunnitelma

Hoito- ja käyttösuunnitelman merkitys

Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma kokoa alueen arvot ja kehittämistä koskevat yleiset tavoitteet. Muut suunnittelutasot, esimerkiksi asemakaavoitus, tarkemmat hoito- ja kehittämissuunnitelmat, luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat tai yleisten alueiden ja rakennusten suunnittelu tarkentavat alueen käyttöä ja kehittämistä. Kansalliselle kaupunkipuistolle ei aseteta erillisiä alueidenkäyttölain mukaisia määräyksiä.

Alueen käyttö, hoito ja pienimuotoinen kehittäminen etenee kaupungin normaalin suunnitteluprosessin ja päätöksenteon mukaisesti myös kansallisen kaupunkipuiston alueella. Alueen kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa huomioidaan kansallisen kaupunkipuiston kehittämisen tavoitteet sekä muut alueen arvot ja ominaispiirteet. Valtaosa kansallisen kaupunkipuiston arvoista on jo nyt turvattu erilaisin suojelustatuksin tai asemakaavan suojelumerkinnoilla.

Hoito- ja käyttösuunnitelman kehittämisen periaatteiden yhteydessä on esitelty osa-alueittain esimerkkejä kansallisen kaupunkipuiston luonteeseen sopivista toimenpiteistä ja kehittämisohjelmista. Hoito- ja käyttösuunnitelman esimerkkitoimenpiteitä edistetään osana kaupungin normaalia toimintaa ja ne huomioidaan alueen tulevassa suunnittelussa. Esimerkit eivät muodosta tyhjentävää listaa alueella mahdollisista muutoksista.

Kansalliselle kaupunkipuistolle ei tässä vaiheessa ole tarkoitus laatia omaa toimenpideohjelmaa tai varata erillisiä resursseja. Mahdollisen toimenpideohjelman laatimisesta tulee tehdä erillinen päätös.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaa tarkentavia suunnitelmia

Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma käsittelee alueen hoidon ja kehittämisen suuntaviivoja yleisellä tasolla. Kansallisen kaupunkipuiston alueella on voimassa tai valmisteilla erilaisia tarkentavia suunnitelmia, jotka tukevat kansallisen kaupunkipuiston arvojen säilymistä. Ennen kansallisen kaupunkipuiston perustamista laaditut suunnitelmat jäävät voimaan. Suunnitelmien rajauksia on esitetty oheisella kartalla.

Kansallisen kaupunkipuiston perustamiskriteerien kannalta oleelliset arvot on käsitelty kansallisen kaupunkipuiston hakemuksessa sekä osa-aluekorteilla. Alueen arvoja käsitellään laajemmin esimerkiksi ympäristöhistoriallisissa selvityksissä, joita on laadittu erityisesti kansallisen kaupunkipuiston eteläiseen osaan.

Maankäytön muutokset kansallisen kaupunkipuiston alueella

Kansallisen kaupunkipuiston alueella on mahdollista uudisrakentaminen voimassa olevien asemakaavojen mukaisesti, ja uudisrakentamisen mahdollistavien asemakaavojen laatiminen voimassa olevan yleiskaavan mukaisesti. Uusien asemakaavojen laatimisen yhteydessä huomioidaan kansallisen kaupunkipuiston kehittämisen tavoitteet.

Selite

KKP aluerajaus

□ Rajaus

Alueen hoitoa ja käyttöä tarkentavat suunnitelmat

- Natura
- Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma
- Hoito- ja kehittämissuunnitelma
- Luonnonhoidon suunnitelma
- Asemakaava

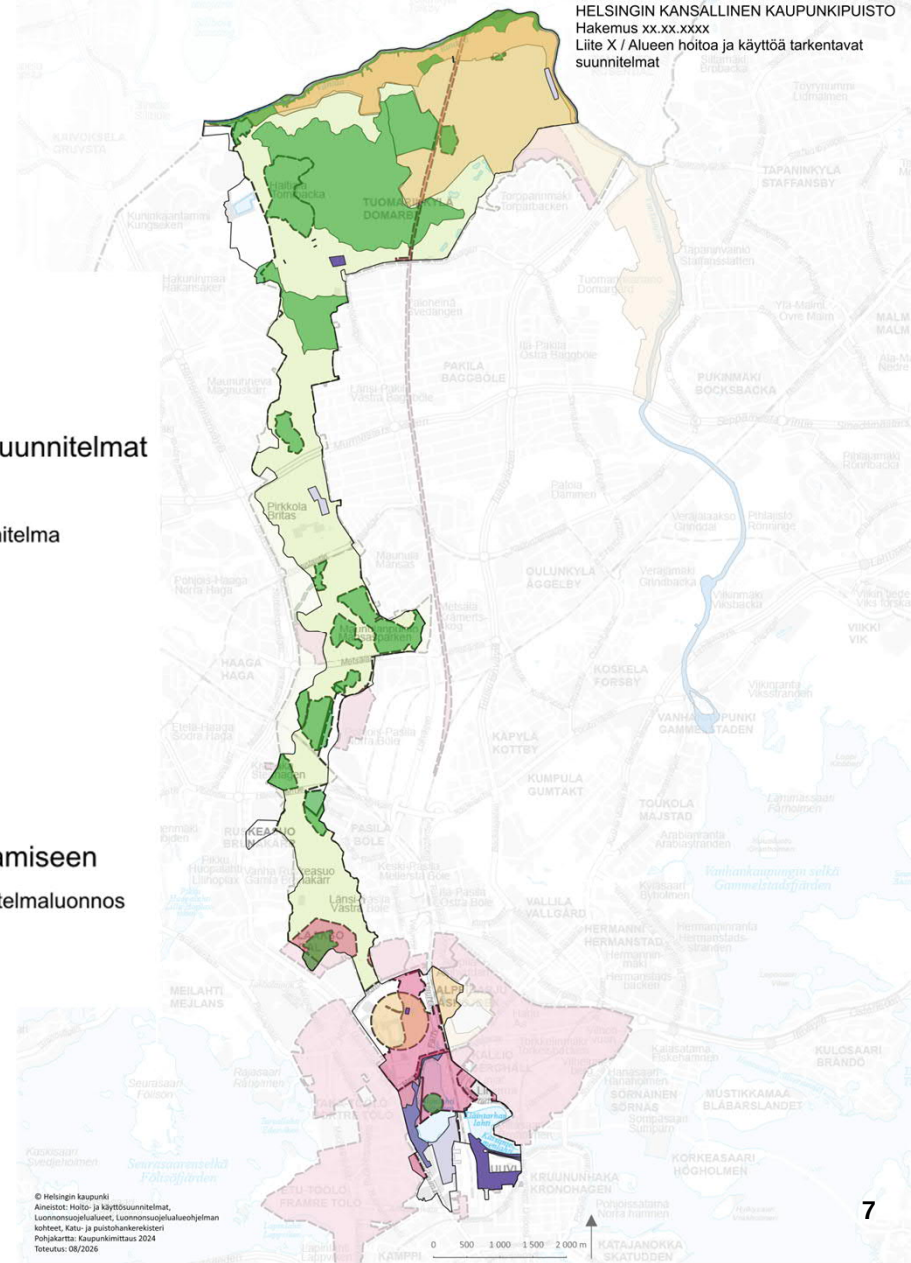
Etenemisvaihe

□ Valmis

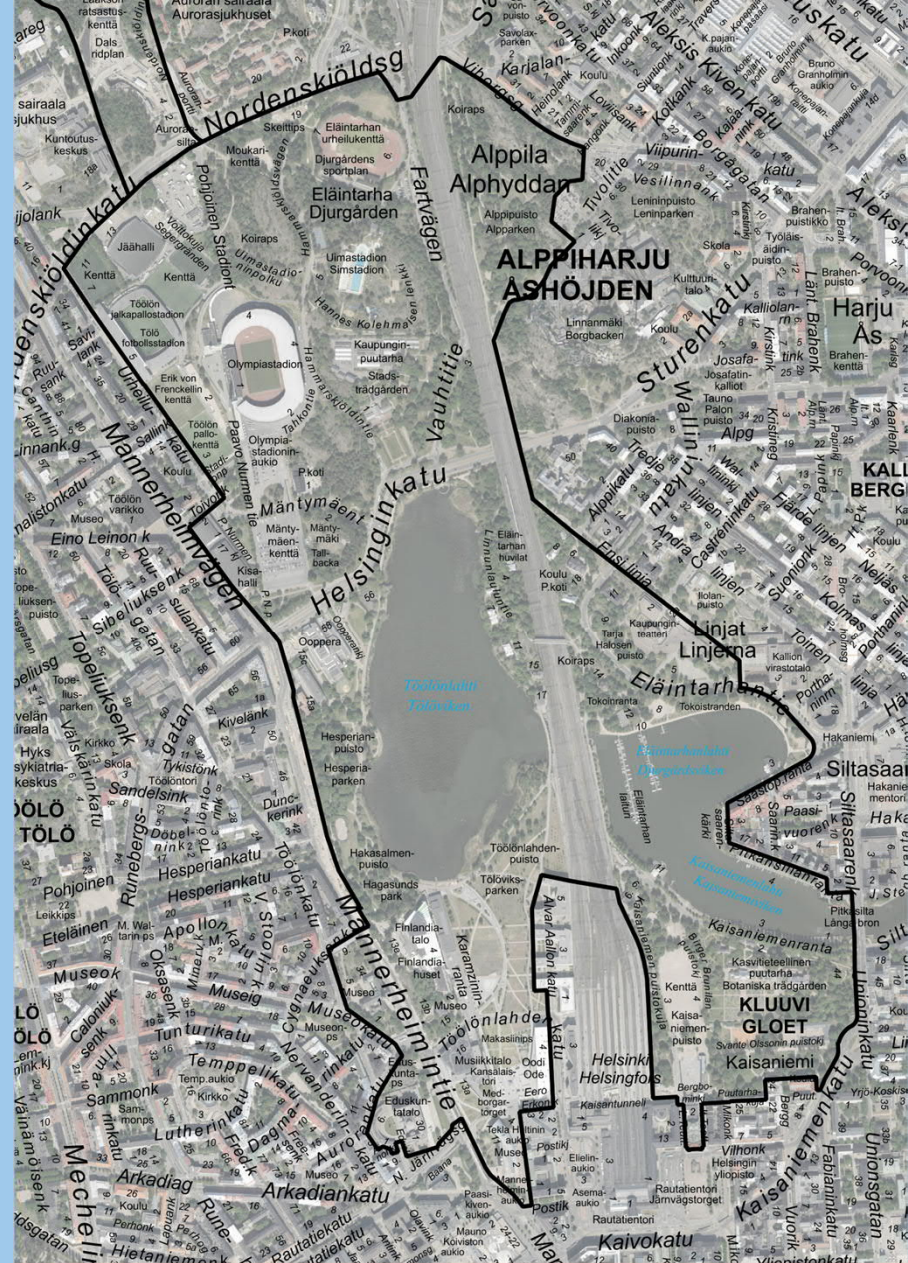
□ Vireillä

Puistohankkeet suunnittelusta rakentamiseen

- 3. Katu- ja puistosuunnittelun aloitus/suunnitelmaluonnos
- 6.5 Rakentamisen valmistelu
- 7. Rakentaminen

Osa-alueiden kuvaukset ja merkittävät arvot

Keskustan kulttuuripuisto

Yleiskuvaus

Keskustan kulttuuripuisto on kansallisen kaupunkipuiston eteläinen sisäänkäynti ja sisältää puiston alueen merkittävimmät kulttuurikohteet. Keskustan kulttuuripuiston alue edustaa kansallisessa kaupunkipuistossa puisto- ja maisemahistoriaa ja Suomen kansakunnan identiteetin rakentumista niin kulttuurikohteiden, hallintorakennusten kuin olympiahistoriankin näkökulmista. Kulttuuripuiston alue vastaa historiallista Keskuspuistoa, joka nähdään ensimmäisen kerran Bertel Jungin Keskuspuistosuunnitelmassa 1900-luvun alussa. Puistoalueiden historia juontaa juurensa 1800-luvun puolelle.

Suomen teollistumisen historiasta kertoo Helsingin muuhun Suomeen yhdistävä rautatie. Nykyisessä muodossaan keskustan kulttuuripuisto on virkistys-, oleskelun ja liikkumisen vihreä keidas ja osa dynaamisesti muuttuvaa kaupungin ydintä. Alueella merkittävää on radan estevaikutuksen vähentäminen ja muu julkisten ulkotilojen ja reittien kehittäminen. Alue yhdistää kansallisen kaupunkipuiston myös merelliseen Helsinkiin.

Osa-alueet

1.1 Töölönlahti

Töölönlahden alue on ydinkeskustan sisäänkäynti kansalliseen kaupunkipuistoon. Töölönlahden alueeseen kuuluvat keskeiset itsenäisen Suomen historian merkkirakennukset sekä uudempi kerrostuma kulttuurirakennuksia. Puistohistoria ja huvilakulttuuri, virkistysarvot ja luontoarvot kohtaavat Töölönlahden vesialuetta ympäröivällä alueella. Töölönlahden vesipeili sitä ympäröivien vehreiden ja kallioisten rantavyöhykkeiden

kanssa muodostaa alueelle tyypillisen maiseman.

Alueen julkiset ulkotilat ja puistot palvelevat kaupunkilaisten ja matkailijoiden virkistyskäyttöä, tapahtumien järjestämistä ja kansalaisyhteiskunnan toimintoja myös tulevaisuudessa. Alueen luonteeseen sopii myös ulkoilua, kulttuuria ja virkistyskäyttöä tukeva kiinteistöjen kehittäminen ja uudisrakentaminen alueen arvot huomioiden.

1.2 Kaisaniemenpuisto ja Tokoinranta

Kaisaniemenpuiston ja Tokoinrannan osa-alue on yhdessä Töölönlahden kanssa kansallisen kaupunkipuiston eteläinen alkupiste. Osa-alue kytkee kansallisen kaupunkipuiston merelliseen Helsinkiin.

Osa-alueen merkkirakennukset yhdessä puistojen ja kasvitieteellisen puutarhan kanssa muodostavat monimuotoisen toiminnallisen kokonaisuuden ja edustavat kansallisessa kaupunkipuistossa puistohistoriallisesti merkittäviä kohteita. Alueen luonteeseen sopivat tapahtumat, urheilu, veneily ja virkistyskäyttö. Kaisaniemenpuisto kenttineen mahdollistaa suuremmat tapahtumat, Tokoinranta palvelee kaupunkilaisten oleskelu- ja virkistysalueena sekä satunnaisessa tapahtumakäytössä.

1.3 Eläintarha ja Alppipuisto

Eläintarhan ja Alppipuiston alue kytkee ydinkeskustan Keskuspuiston metsäisiin osiin. Eläintarhan alue muodostaa kansallisen kaupunkipuiston urheilun ja liikunnan teemakokonaisuuden ytimen. Olympiastadion torneineen on osa-alueen keskeinen identiteettikohde ja Helsingin tunnetuimpia maamerkkejä. Eläintarhan alue palvelee pääsääntöisesti urheilun, tapahtumien sekä arjen liikunnan tarpeita. Urheilu- ja tapahtuma-alueet mahdollistavat myös

toiminnan kehittämiseen liittyvät maankäytön muutokset. Virkistyskäytön pääreitti kulkee Eläintarhan alueen läpi ja yhdistää kansallisen kaupunkipuiston eteläisen alkupisteen Keskustan metsäisiin alueisiin. Puistoarkkitehtonisesti kiinnostavan kokonaisuuden muodostavat Kaupunginpuutarhan talvipuutarha ja ruusupuutarha.

Alppipuisto toimii kaupunginosapuistona, joka tarjoaa rauhalliseen oleskeluun, virkistykseen ja pieniin tapahtumiin soveltuvan vehreän keitaan. Kallioalueiden ja puuston suojaama vehreä ympäristö muodostaa puiston luonteenomaisen maiseman.

Aikajana - Keskustan kulttuuripuisto

1640	Helsinki siirtyy Vironniemelle. Ruotsin kruunun 1550 perustama Helsinki syntyi kilpailemaan hansakaupunki Tallinnan kanssa Itämeren kaupasta ja sijoittui Vanhankaupungin ja Kuninkaansaaren alueelle.
1643	Keskiajalla syntynyt Tölöby eli Töölön kylä siirtyy Helsingin omistukseen
1763	Frans Henrik Boije vuokraa Helsingin kaupungilta Kluuvinlahteen ja nykyiseen Eläintarhanlahteen rajautuvan alueen puutarhan perustamista varten. Alueelle syntyy myöhemmin Kaisaniemen puutarha, josta tulee porvariston käyttämä yleinen kävelypaikka, promenadträdgård.
1808	Suomen sota ja Helsingin palo
1809	Suomen alue siirtyy Ruotsilta Venäjän vallan alle
1812	Helsinki nimitetään Suomen suuriruhtinaskunnan pääkaupungiksi
1812	J. A. Ehrenströmin Helsingin asemakaavassa Kaisaniemen puistolle on laadittu muotopuutarhaa ja maisemapuistoa yhdistävä suunnitelma.
1820	asemakaavassa on Esplanadilta Töölönlahdelle ulottuva puisto. Pääkaupunki saa nykyisen muotonsa uuden asemakaavan pohjalta.
1827	C. L. Engelin yksinkertaistempi puistosuunnitelma Kaisaniemen puistoon hyväksytään, mutta ei toteudu sellaisenaan.
1829	alkaan Kaisaniemen puiston rakentaminen. Kasvitieteellisen puutarhan siirtyminen Turusta Helsinkiin jakaa Kaisaniemen puiston kahtia. Puiston kuivatusta varten syntyneestä joutsenlammen muodostuu yksi puiston suosituimmista alueista.
1846	Hakasalmen huvila valmistuu (Aurora Karamzin, 1800-luvun köyhäinhoidon kehitys, Diakonissalaitoksen perustaja)
1862	Helsinki-Hämeenlinna rautatie valmistuu
1865	Knut Forsbergin maisemapuistosuunnitelma Töölönlahden ja Linnunlaulun alueille: huvila-alueen ja huvilapuutarhojen sekä maisematyyllisen puisto-alueen muodostumisen alkusysäys
1884	Kaisaniemen puistoon perustetaan kaupungin ensimmäinen urheilukenttä. Puisto toimii kansanjuhlien, konserttien ja urheilutapahtumien paikkana.
1890	Hirmumyrsky Augustistormen tuottaa suurta tuhoa puustolle Kaisaniemen rakennetuissa puistoissa.
1893	Talvipuutarha ja ruusutarha avautuvat. 1881 Henrik Borgström perustaa Finska Trädgårdsförening -yhdistyksen jatkamaan puistoyhtiönsä toimintaa, tavoitteena saada maahamme kunnollinen puutarhurikoulutus.
1899	Töölön tavara-asema perustetaan ja on toiminnassa vuoteen 1989 saakka.
1910	Svante Olssonin ja puutarhalautakunnan ehdotus Eläintarhan ja Töölönlahden ympäristöön. Luonnon ympäröivät urheilualueet ja nykyään hävinnyt koulupuutarha.

1910	Kansallismuseo valmistuu (Gesellius – Lindgren – Saarinen)
1914	Asemakaava-arkkitehti Bertel Jungin Keskuspuistosuunnitelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa. Suunnitelma kattaa Töölönlahden, Eläintarhan ja Eläintarhanlahden alueet, Alppipuiston sekä Laakson alueet.
1915	Töölön pallokenttä
1920	Töölönlahden ympäristön kansanpuisto perustetaan.
1931	Eduskuntatalo valmistuu (J.S. Sirén)
1930	-luvulta alkaen valmistuttiin Olympialaisiin rakentamalla Olympiastadion ja pallokenttä.
1952	Helsingissä järjestetään kesäolympialaiset
1961	Alvar Aallon Helsingin keskustasuunnitelma
1971	Finlandia-talo valmistuu (Alvar Aalto)
1991	Kamppi-Töölönlahti -osayleiskaava määrittää Töölönlahden eteläpuolen kaupunkirakenteen.
1993	Kansallisooppera avataan
1998	Kiasma valmistuu
2011	Musiikkitalo avataan
2018	Keskustakirjasto Oodi avataan ja kansalaistori valmistuu. Makasiinipuisto valmistuu 2019.
2024	Töölönlahden kesäpuisto ja puiston pidemmän tähtäimen suunnittelu. Kaisantunneli avautuu pyöräilijöille ja jalankululle.

Kaavallinen tilanne ja muu suunnittelu

Keskustan kulttuuripuisto

Uusimaa-kaava 2050

Uusimaa-kaavassa 2050 Keskustan kulttuuripuiston alue on merkitty virkistysalueeksi. Aluetta koskee merkintä ”kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue”. Päärata lävistää alueen etelästä pohjoiseen. Alueelle on merkitty myös Pisara-radon varaus.

Helsingin yleiskaava 2016

Helsingin yleiskaavassa 2016 Kantakaupungin kulttuuripuiston alue muodostuu viher- ja virkistysalueista, liike- ja palvelukeskustasta sekä kantakaupungista. Töölönlahden alueelta jatkuu viheryhteys-merkintä etelään kohti merta. Pyöräliikenteen baanaverkon pohjoiseteläsuuntaiset yhteydet sijoittuvat Töölönlahden länsipuolelle sekä pääradan itäpuolelle. Poikittainen baanaverkon reitti kulkee Kansalaistorin ja Kaisaniemenpuiston lävitse. Yleiskaavan rautateiksi on merkitty päärata sekä Pisara-radon suunniteltu linjaus. Maanalaisessa yleiskaavassa alueelle sijoittuu lukuisia nykyisiä maanalaisia tiloja ja tunneleita sekä varauksia uusille tiloille ja tunneleille.

Asemakaavoitus

Alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävät rakennukset ja alueet on suojeltu asemakaavamerkinnoin ja määräyksin. Alue on kauttaaltaan asemakaavoitettu, mutta asemakaavojen ajantasaistaminen on paikoin tarpeen. Osa Töölönlahden vesialueesta, sitä ympäröivistä puistoista, Linnunlaulun huvila-alue sekä osia Eläintarhan alueesta sijaitsee alueella, jolla on voimassa asemakaava vuodelta 1906. Eläintarhanlahden aluetta koskee asemakaava vuodelta 1893. Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia tai rakenteita ovat mm. Eduskuntatalo, Hakasalmen huvila, Jäähalli,

Kasvitieteellisen puutarhan kasvihuoneet, Kaisaniemenranta 6 ravintolarakennus ja Eläintarhantie 18 koulurakennukset.

Osa rakennuksista on asemakaavan lisäksi suojeltu myös rakennusperintölain nojalla, esimerkiksi Finlandia-talo, Kansallismuseo, Olympiastadion sekä Kasvitieteellisen puutarhan rakennuksia. Finlandia-talo suojavyöhykkeineen on Unescon maailmanperintökohte.

Asemakaavalla on suojattu myös maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä aluekohteita. Kansallismuseon ja Finlandiatalon ympäristöt on suojeltu aluemerkinällä. Kulttuurihistoriallisesti, puistohistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaihin suojeltuihin puistoihin lukeutuvat Karamzininranta, osa Eläintarhan alueen puistoista, Kaisaniemenpuisto ja Kasvitieteellinen puutarha, Tokoinranta ja osia Alppipuistosta.

Keskustan kulttuuripuistoon kuuluvat keskeiset puistoalueet Töölönlahdenpuisto, Hakasalmenpuisto ja Hesperianpuisto sekä Kaisaniemenpuisto, Tokoinranta ja Alppipuisto on asemakaavassa osoitettu puistoalueiksi. Töölönlahden, Mäntymäen kentän, Mäntymäen, Uimastadionin ja Eläintarhankentän ympäristön alueen kaavat vaativat ajantasaistamista. Jäähallin viereiselle pysäköintialueelle on asemakaavassa osoitettu laaja monitoimihallihanke ”Garden Helsinki”, joka odottaa toteuttamista.

Keskeiset kansallisen kaupunkipuiston alueella vireillä olevat asemakaavat:

- Kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistaminen
- Keskusta, Linnunlaulun huvila-alue

Muut suunnitelmat ja selvitykset

Keskustan kulttuuripuiston yleisiä alueita ja niiden arvoja on käsitelty kattavasti monissa dokumenteissa. Tässä on mainittu laajempia aluekokonaisuuksia ja niiden arvoja käsitteleviä selvityksiä ja suunnitelmia. Yksittäisiä puistosuunnitelmia ei ole listattu erikseen.

Hoito- ja kehittämissuunnitelmat

- Eläintarhan hoito- ja kehittämissuunnitelma (2025)
- Alppipuiston ja Leninipuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma vuosille 2007-2016

Ympäristöhistorialliset selvitykset

- Eläintarhan ympäristöhistoriallinen selvitys
- Linnunlaulun ympäristöhistoriallinen selvitys
- Kaisaniemenpuiston ja Kaisaniemenrannan ympäristöhistoriallinen selvitys ja kehittämisperiaatteet
- Mäntymäen kenttä – arvotarkastelu ja suunnitteluperiaatteet (2025)
- Tokoinrannan ja Säästöpankinrannan ympäristöhistoriallinen selvitys

Aluesuunnitelmat

- Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelma 2022-2031
- Kampinmalmin ja Töölön aluesuunnitelma 2017-2026
- Keskustan ja Kampin aluesuunnitelma 2012-2021

Jatkuu seuraavalla sivulla

Kaupunkistrategia

Helsinki josta voimme olla ylpeitä – Kaupunkistrategia 2025 – 2029 sisältää seuraavan maininnan: *Yhdistämme radan jakaman kantakaupungin. Päärautatieaseman ja Pasilan välisestä nykyisestä kaupunkirakenteellisesta railosta luodaan kaupunkilaisille houkutteleva yhteys ja viihtymiseen sekä oleskeluun houkutteleva alue, joka vahvistaa alueen vetovoimaa, jäsentää kaupunkirakennetta ja luo uusia edellytyksiä täydennysrakentamiselle. Käynnistämme Helsinginkadun lähijunaliikenneaseman rakentamista koskevat selvitykset ja valmistelun. Näin myös hyödynnämme täysimääräisesti Pasilan ja keskustan välisen kaupunkitilan potentiaalia.*

Kaupunkistrategian mainitsemalle alueelle laaditaan vuoden 2026 aikana strategian tavoitteita tarkentava kehityskuva sekä siihen liittyviä selvityksiä.

Töölönlahti

Keskeiset arvot ja kohteet

Keskeiset arvot		Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Suomen itsenäistymisen merkkirakennukset ja kansalaisyhteiskunnan kokoontumispaikat Puistoarkkitehtonisesti merkittävät puistoalueet ja aukiotilat Huvilakulttuuri Teollistumisen aika Helsingin kasvu merenlahtien ympärille	- Eduskuntatalo, Kansallismuseo, Finlandiatalo, Kansalaistori - Makasiinipuisto, Kansalaistori, Töölönlahdenpuisto, Hakasalmenpuisto, Hesperianpuisto - Linnunlaulun huvila-alue - Rautatie, satamaradan linja, Sokeritehtaan alueen muuri - Töölönlahden ympäristö
Rakennettu kulttuuriympäristö	Merkittävät kulttuuri- ja hallintorakennukset Eläintarhan huvila-alue Aukiot ja julkiset tilat	- Kiasma, Musiikkitalo, Finlandiatalo, keskustakirjasto Oodi, Eduskuntatalo, Kansallismuseo, Hakasalmen huvila, Oopperatalo - Linnunlaulun huvilat - Makasiinipuisto, Kansalaistori
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Puistoarkkitehtonisesti merkittävät puistoalueet Aukiot ja julkiset tilat, tapahtumatilat Keskuspuiston alkuperäinen ydinalue ja nykyinen kantakaupungin vihreä sydän Virkistysyhteydet merelle ja viereisille puistoalueille, näkymälinjat Töölönlahdelle	- Makasiinipuisto - Kansalaistori - Töölönlahdenpuisto - Hakasalmenpuisto - Hesperianpuisto - Linnunlaulun huvila-alue - Töölönlahden rantareitti ja maisemakavalkadi - Vihersormen pääreitti, viherlinjayhteys
Luontoarvot	Puustoisten puistojen luontoarvot, Töölönlahti Ekologiset verkostot	- Tärkeä lintualue, paikallisesti tärkeä lepakkoalue, arvokkaat luontokohteet - Metsä- ja puustoisen verkoston puustoiset puistot, runkoyhteys

Kaisaniemenpuisto ja Tokoinranta

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Puistohistoria, Kansalaisyhteiskunnan kokoontumispaikat Yliopiston siirtyminen Turusta Helsinkiin Teollistumisen aika Helsingin kasvu merenlahtien ympärille	- Kaisaniemenpuisto - Kasvitieteellinen puutarha - Rautatie - Eläintarhanlahden ympäristö
Rakennettu kulttuuriympäristö	Historialliset arvorakennukset Merelliset huvila-alueet	- Kansallisteatteri - Kasvitieteellisen puutarhan rakennukset - Ravintola Kaisaniemi - Kaupunginteatteri ympäristöineen - Eläintarhan huvila-alue ja yleishyödylliset laitokset: Huvilat 6 ja 7 (sairaskoti, näkövammaisten kirjasto, asuntola ja päiväkotirakennukset)
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Aikakaudelleen tyypilliset puistot, Keskuspuiston alkuperäinen ydinalue ja nykyinen kantakaupungin vihreä sydän Merelliset huvila-alueet Virkistysyhteydet, yhteys merelliseen Helsinkiin	- Kaisaniemenpuisto, Suomen vanhin julkinen puisto - Kaisaniemen kasvitieteellinen puutarha - Tokoinranta - Kaupunginteatterin ympäristö, Tarja Halosen puisto - Eläintarhan huvila-alue ja yleishyödylliset laitokset: Huvilat 6 ja 7 - Eläintarhanlahden rantareitti ja rantavyöhykkeen maisemat - Yhteydet Töölönlahdelle, Alppipuistoon sekä Pohjoisrantaan ja Hakaniemeen, rantareitit - Viherlinjayhteys
Luontoarvot	Ekologiset verkostot Arvokkaat luontokohteet	- Metsä- ja puustoisien verkoston puustoiset puistot, alueellinen yhteys - Kaisaniemenrannan paikallisesti tärkeä lepakkoalue - Kasvitieteellisen puutarhan lajistoarvot - Siltasaaren silokallio, geologisesti tai geomorfologisesti arvokas kohde

Eläintarha ja Alppipuisto

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Urheilun ja olympiahistorian alue osana kansainvälisten olympiaympäristöjen sarjaa, puistojen roolin ja käytön kehitys Suomessa Teollistumisen historia	• Olympiastadion ja stadionin torni, Uimastadion, Helsingin jäähalli, Kisahalli, Töölön jalkapallostadion, Eläintarhan urheilukentät • Olympiastadioninaukio, Mäntymäenkenttä • Rautatie
Rakennettu kulttuuriympäristö	Merkittävät urheilun rakennukset Aukiot ja julkiset tilat Puutarha-alan opetustoiminta	• Olympiastadion ja Stadionin torni, Uimastadion, Helsingin jäähalli, Kisahalli, Töölön jalkapallostadion, Eläintarhan urheilukentät • Olympiastadioninaukio, Mäntymäenkenttä • Kaupunginpuutarha
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Aikakaudelleen tyypilliset puisto ja urheilu- tai liikuntapuistot, puistoarkkitehtonisesti merkittävät puistoalueet Keskuspuiston alkuperäinen ydinalue ja nykyinen kantakaupungin vihreä sydän Aukiot ja julkiset tilat, keskeiset näkymät Virkistysyhteydet Helsingille tunnusomaiset kalliomaisemat	• Talvipuutarha, Ruusutarha, Kaupunginpuutarhan tuotantoalue, Mäntymäki, Uimastadionin ympäristö, Alppipuiston lammet, Eläintarhan urheilukenttä • Olympiastadionin aukio, Mäntymäenkenttä, Talvipuutarhan ja Töölönlahden välinen näkymälinja • Vihersormen pääreitti, Viherlinjayhteys • Yhteydet Eläintarhan ja Alppipuiston välillä sekä Kallion ja Töölön kaupunginosiin • Rinteet ja lakialueet osana Töölönlahden rantavyöhykkeen maisemaa • Uimastadionin ympäristön maisemallisesti merkittävä kallioalue • Alppipuiston maisemallisesti merkittävät kallioalueet
Luontoarvot	Ekologiset verkostot Arvokkaat lajistokohteet	• Metsä- ja puustoisien verkoston metsät ja metsiköt, runkoyhteys • Liito-oravan ydinalue, tärkeä lintualue • Paikallisesti tärkeä lepakkoalue • Kaupunginpuutarhan kasvilajistolliset arvot

Keskuspuiston virkistysmetsät

Keskuspuiston virkistysmetsät

Yleiskuvaus

Keskuspuiston virkistysmetsien alue edustaa kansallisen kaupunkipuiston eheyden ja jatkuvuuden kriteerejä sekä sisällön kriteerien osalta luonnonympäristön ja virkistysten kannalta arvokkaita alueita. Alue tarjoaa metsäkokemuksen lähellä kaupunkiympäristöä ja toimii kaupungin sisäisenä jatkuvana virkistysyhteytenä. Ekologisesti alue muodostaa merkittävän metsäisen yhteyden, joka yhdistää ydinkeskustan aina kaupunkia ympäröivään maaseutuun ja sisältää merkittäviä luonnonsuojelullisia arvoja. Keskuspuiston vihersormen alue on saanut rajansa ja roolinsa kaupunkilaisten virkistysmetsänä lähiörakentamisen edetessä Helsingissä 1900-luvun jälkipuoliskolla. Kaupungin nykyisin tiivistyessä Keskuspuiston alueelle ympäröiviltä asuinalueilta kohdistuva käyttöpaine kasvaa, mikä edellyttää luontoarvojen ja virkistyskäytön yhteensovittamista eri keinoin. Keskuspuiston alueeseen kuuluu myös olympiahistorian kohteita ja alue on nykyisinkin erittäin tärkeä liikkumisen ympäristö.

Osa-alueet

2.1 Laakson metsät

Laakson, Ruskeasuon ja Pasilan välille sijoittuva osa-alue kuuluu Keskuspuiston virkistysmetsien kokonaisuuteen ja liittyy myös kansallisen kaupunkipuiston urheilun ja liikunnan teemoihin. Suomalainen olympiahistoria erottuu alueella

hevosurheilun ympäristöissä.

Alue palvelee kaupunkilaisten ulkoilumetsänä sekä saapumisen paikkana Keskuspuiston metsäisiin osiin. Ulkoilun ja eri kulkumuodoilla liikkumisen reittien varmistaminen on keskeistä kansallisen kaupunkipuiston jatkuvuuden kriteerin kannalta, erityisesti alueen kapeassa kohdassa Eläintarhan ja Laakson alueita yhdistävän Auroranportin alueella.

Osa-alueella on merkittäviä luonnonsuojelullisia arvoja ja sinne tullaan tulevaisuudessa perustamaan uusia luonnonsuojelualueita.

2.2 Ilmalanmetsä ja Maunulanpuisto

Pohjois-Pasilan ja Maunulanpuiston osa-alue kuuluu Keskuspuiston virkistysmetsien kokonaisuuteen. Ulkoilun ja eri kulkumuodoilla liikkumisen reittien varmistaminen sekä ekologisen yhteyden kehittäminen ovat keskeisiä kansallisen kaupunkipuiston jatkuvuuden kriteerin kannalta, etenkin liikenneväylien ylitysten ja alitusten yhteydessä.

Alueella on merkittäviä luonnonsuojelullisia arvoja, ja laajoille alueille alueelle tullaan tulevaisuudessa perustamaan uusia luonnonsuojelualueita. Maunulan uurnalehto edustaa puistoarkkitehtonisesti merkittäviä alueita kansallisessa kaupunkipuistossa.

2.3 Pirkkolan urheilupuisto ja Pakilanmetsä

Pirkkolan urheilupuisto ja Pakilanmetsä kuuluvat

Keskuspuiston virkistysmetsien kokonaisuuteen ja edustavat kansallisessa kaupunkipuistossa erityisesti liikunnan ympäristöjä ja eheyden ja jatkuvuuden kriteerejä.

Pirkkolan urheilupuisto on aikakaudelleen tyypillinen liikuntapuisto ja on toimii erityisesti helsinkiläisten asukkaiden urheilu- ja liikuntapalveluiden keskittymänä. Alueen palveluita kehitetään vastaamaan myös tulevaisuuden tarpeita. Pirkkolan urheilupuisto palvelee myös lähtöpisteenä Keskuspuiston virkistysreiteille. Pakilanmetsän alue on liikkumisen ympäristönä merkittävä ja kytkeytyy läheisesti Paloheinän alueen liikkumisen palveluihin.

Osa-alueen ekologisen yhteyden ja virkistysyhteyksien jatkuvuuteen tulee kiinnittää huomiota erityisesti Pirkkolan urheilupuiston kaventuman kohdalla. Pakilanmetsä muodostaa metsäisen ekologisen yhteyden jatkuvuuden kannalta merkittävän kokonaisuuden, jolla on myös luonnonsuojelullisia arvoja.

Pakilanmetsän alueen puolustushistorialliset kohteet liittyvät alueen osaksi itsenäisen Suomen historiaa. Alueelle sijoittuu 1. maailmansodan aikaisten tukikohtien jäännöksiä jotka liittyvät osaksi Viaporin maalinnoitusta.

Aikajana - Keskuspuiston virkistymetsät

	Mesoliittisella kaudella keskuspuisto on pääosin merenpohjaa, ainoastaan Pirkkolan metsän ja Haltiavuoren hulput kohoavat esiin.
	Keskiajalla pysyvämpää asutusta Helsingin seudulla oli useissa kylissä, joista lähimpänä nykyistä keskuspuistoa sijaitsivat Haltialan ja Niskalan, Baggböle / Pakinkylän, Huopalahden, Töölön, Oulunkylän ja Kaarelan alueelle sijoittuvat kylät sekä kartanoiden alueet.
1890	Hirmumyrsky Augustistormen tuottaa suurta tuhoa puustolle keskuspuiston metsäalueilla.
1913	Kulkutautisairaalsi perustettu Auroran sairaalan alue kaventaa keskuspuiston aluetta
1915	–1918 Viaporin linnoituksen (osa Pietarin puolustusta 1. maailmansodassa) maalinnoituksia sijoittuu runsaasti nykyisen keskuspuiston Pirkkolan ja Pakilan metsän alueelle. Osa nykyisistä ulkoilureiteistä kulkee pitkin vanhoja tykkiteitä.
1918	Helsingin ensimmäinen siirtolapuutarha Ruskeasuolle perustetaan
1918	Pro Helsingfors -suunnitelma eli Suur-Helsingin asemakaavan ehdotus, jonka Eliel Saarinen laati osittain yhteistyössä asemakaava-arkkitehti Bertel Jungin kanssa. Helsingin ja sen lähialueiden asemakaavasuuunnitelma, jossa Töölönlahti on täytetty ja raideliikenne Pasilasta yhdistää ympäröivät yhdyskunnat Suur-Helsinkiin noudattaa puutarhakaupungin ideaa.
1929	Uusklassista tyyliä edustava Helsingin tuberkuloosisairaala, nykyinen Laakson sairaala valmistuu
1937	Laakson ratsastusstadion valmistuu. Keskuspuistossa kiertää maastoratsastusrata.
1940	Ruskeasuon ratsastushalli, nk. olympiamaneesi valmistuu
1945	Birger Brunilan asemakaava jatkaa Bertel Jungin perintöä säteittäisten viheralueiden varaamisesta kaupunkiin.
1946	Suuri alueliitos mahdollista Helsingin kasvun. Keskuspuistoa ympäröivien nykyisten lähiöiden alueet ovat olleet aiemmin joko kartanoita ympäröiviä maaseutumaisia alueita tai huvilayhdyskuntia jo kauan ennen 1900-lukua. Maunulan ja Haagan alueet rakentuivat kerrostalovaltaisemmiksi vähitellen 1950-1970-luvuilla, kun taas Pakilan, Paloheinän, Maununnan ja Hakuninmaan alueille rakennettiin laajoja omakotitalo- ja rivitalovaltaisia alueita. Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos nykyisen Kuninkaantammen alueella 1950-luvulla.
1940	-luvulla sotien jälkeen metsien tila on huono ja metsäalueet ovat nuoria. Metsien järjestelmällisempi hoito alkaa sotien jälkeen.
1952	Helsingissä järjestetään kesäolympialaiset.
1960	yleiskaavaehdotuksessa Hämeenlinnanväylä kulkee keskuspuiston läpi Pasilaan ja radan varteen.

1966	Maunulan uurnahautausmaa perustetaan
1968	Pirkkolan liikuntapuisto saa alkunsa alueelle valmistuneesta palloilu- ja uimahallista.
1970	asemakaavassa keskuspuisto saa ensimmäistä kertaa nykyisen muotonsa. Kaupungistuminen ja yhteiskunnan rakennemuutos. Keskuspuisto erityisesti maalta kaupunkiin muuttaneiden ulkoilu- ja vapaa-aikapaikkana.
1970	-80-lukujen aikana rakentuu Ilmalan ratapiha-alue
1992	Yleiskaava kunnioittaa keskuspuiston osayleiskaavan periaatteita. Luonnon monimuotoisuus nousee ensimmäistä kertaa ihmisten terveyden rinnalle suunnittelussa.
2016	Yleiskaavassa Hämeenlinnanväylän varrelle osoitetaan kantakaupunkimaista maankäyttöä. Yleiskaavan pikselit kumoutuvat korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä.
2020	-luvulla kaavoitetaan Postipuisto ja Ilmalan kehittyviä alueita
2024	Pakilan metsän luonnonsuojelualue perustetaan

Kaavallinen tilanne ja muu suunnittelu

Keskuspuiston virkistysmetsät

Uusimaa-kaava

Uusimaa-kaavassa 2050 Keskuspuiston virkistysmetsien alue on merkitty virkistysalueeksi. Aluetta koskee merkintä "kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue". Keskuspuiston virkistysmetsien poikki kulkee useita väylä- tai ratamerkintöjä: Maakunnallisesti merkittävä tie Kehä I, Rantarata, joukko- tai tavaraliikenteen kannalta merkittävä tie tai katu Hakamäentie. Alueelle sijoittuu Pitäjänmäki – Viikinmäki voimajohto sekä maakaasun runkoputki.

Helsingin yleiskaava 2016

Helsingin yleiskaavassa Keskuspuiston virkistysmetsät on merkitty pääosin Virkistys- ja viheralueina. Yleiskaavan kantakaupunkimerkintä ulottuu kansallisen kaupunkipuiston rajauksen sisäpuolelle Laakson ja Auroran sairaala-alueilla ja niiden ympäristössä. Keskuspuiston reuna-alueille ulottuu monin paikoin yleiskaavan kantakaupunkimerkintä tai asuntovaltaisen alueen merkintä. Hämeenlinnanväylän bulevardisuunnitelmiin liittyvät yleiskaavan kantakaupunkiruudut on kumottu Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä. Tällä alueella on voimassa yleiskaava 2002, jossa alue on osoitettu virkistysalueeksi. Kumottujen ruutujen maankäyttö tulee ratkaista ensisijaisesti kaavallisen kokonaistarkastelun kautta, minkä vuoksi kumotut yleiskaavaruudut on rajattu kansallisen kaupunkipuiston ulkopuolelle.

Yleiskaavan viheryhteysmerkintä yhdistää Keskuspuiston virkistysmetsät ympäröiviin alueisiin. Viheryhteys kulkee Keskuspuiston läpi Pikku-Huopalahdesta Pasilaan, Etelä-Haagasta Pohjois-Pasilaan, Huopalahdesta Metsälään, Haagasta Maunulaan ja Maununnevalta Länsi-Pakilaan. Baanaverkoston nopean pyöräilyn reitit kulkevat kaavassa Eläintarhan alueelta kohti rantarataa sekä poikittain

Keskuspuiston läpi Ruskeasuolta Pasilaan, Huopalahdesta Pohjois-Pasilaan sekä Maununnevalta Länsi-Pakilaan.

Pikaraitiotien varaus kulkee Töölöstä Pasilaan sekä nykyinen pikaraitiotie Haagasta Maunulaan. Raideliikenteen runkoyhteys kulkee Töölöstä kohti Pasilaa. Lisäksi alueen lävistää kaksi valtakunnallisesti tai seudullisesti merkittäviä tietä (Kehä I, Hakamäentie sekä pääkadut Nordenskiöldinkatu ja Metsäläntie.

Maanalaisessa yleiskaavassa alueen poikki kulkee lukuisia nykyisiä ja suunniteltuja maanalaisia tiloja ja tunneleita. Töölön ja Pasilan väliset raitiotievaraukset näkyvät liikennetunnelivarauksina maanalaisessa yleiskaavassa.

Asemakaavoitus

Alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti merkittävät rakennukset ja alueet on suojeltu asemakaavamerkinnöin ja määräyksin. Alue on kauttaaltaan asemakaavoitettu. Pääosa Keskuspuiston alueesta on kaavoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi. Muilta osin alue on asemakaavoitettu nykyisiä käyttötarkoituksia vastaavalla tavalla.

Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat Maunulan maja, Pirkkolan uima- ja palloiluhalli ja asuinrakennukset sekä entinen Tuomarinkylän kartanon torppa Pirkkolan liikuntapuiston koillisosassa.

Asemakaavalla on suojattu myös maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä aluekohteita. Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen merkittäviksi alueiksi on osoitettu laajoja alueita etenkin Maunulanpuistosta ja lisäksi pienempiä alueita Pirkkolan ja Pakilanmetsän osa-alueilta.

Osalla Maunulanpuiston kohteista on myös asemakaavan suojelumerkintä. Muinaismuistolailla rauhoitettuja ensimmäisen maailmansodan linnoiterakenteita ja tykkiteitä sijoittuu Keskuspuistossa erityisesti Pirkkolan ja Pakilanmetsän osa-alueille.

Keskuspuiston virkistysmetsien kansalliseen kaupunkipuistoon osoitetulla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä on vireillä seuraavat asemakaavat:

- Laakson luonnonsuojelualueen asemakaava
- Keskinen Postipuisto
- Metsäläntien lumenvastaanottoaikka
- Auroran sairaala-alue

Muut suunnitelmat ja selvitykset

Hoito- ja kehittämissuunnitelmat

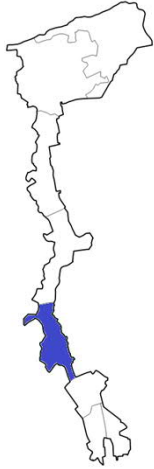
- Valmistelussa: Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma
- Käynnistymässä useiden luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinta (Luonnonsuojelualueohjelma 2025-2038)

Aluesuunnitelmat

- Pakilan ja Tuomarinkylän aluesuunnitelma 2018-2027
- Pasilan aluesuunnitelma 2013–2022
- Kaarelan aluesuunnitelma 2008-2017

Laakson metsät

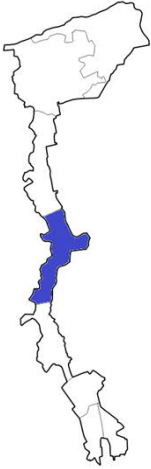
Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Olympiahistoria 1. maailmansota Kaupungin laajentuminen ja keskuspuiston laajentuminen pohjoiseen, Keskuspuiston rooli ulkoilumetsänä ja liikkumisen paikkana Kaupunkiviljely	- Ruskeasuon ratsastushallit, Laakson ratsastuskenttä - Puolustusvarustukset - Kaupunginosasta toiseen jatkuvat liikkumisen reitit - Siirtolapuutarhat ja palstaviljely
Rakennettu kulttuuriympäristö	Olympiahistorian kohteet Puolustusvarustukset	- Ruskeasuon ratsastushallit, Laakson ratsastuskenttä - Ruskeasuon tukikohdat, Länsi-Pasilan tukikohdat
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Virkistysyhteys kantakaupungin kulttuuripuistosta metsäiseen keskuspuistoon Aikakaudelleen tyypillinen puisto Helsingille tunnusomaiset kalliomaisemat	- Vihersormen pääreitti, saapuminen metsäiseen keskuspuistoon, Auroransilta, Reitti 2000 - Poikittaiset viheryhteydet, viherlinja - Laakson olympiahistorialliset ratsastuskentät - Ruskeasuon siirtolapuutarha, Palstaviljelyalue - Laajat metsäiset avokallioalueet
Luontoarvot	Luonnonsuojelu Ekologiset verkostot Arvokkaat lajistokohteet	- Tulevat luonnonsuojelualueet: Laakso, Ilmala - Metsä- ja puustoisien verkoston runkoyhteys, ydinalue - Arvokas kasvikohte, arvokas metsäkohte, arvokas kääpäkohte, tärkeä lintualue - Liito-oravan ydinalue / elinalue

Ilmalanmetsä ja Maunulanpuisto

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Kaupungin laajentuminen, lähiörakentaminen ja keskuspuiston muodostuminen Keskuspuiston rooli ulkoilumetsänä ja liikkumisen paikkana	• Kaupunginosasta toiseen jatkuvat liikkumisen reitit
Rakennettu kulttuuriympäristö	Ulkoilun kohteet Puolustusvarustukset	• Maunulan ulkoilumaja • Ruskeasuon tukikohdat, Länsi-Pasilan tukikohdat
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Aikakaudelleen tyypillinen puisto Virkistysreitit	• Maunulan uurnalehto • Maunulanpalstat • Vihersormen pääreitti, poikittaiset viheryhteydet
Luontoarvot	Luonnonsuojelu Ekologiset verkostot Arvokkaat lajistokohteet	• Tulevat luonnonsuojelualueet: Kivihaka, Postipuisto, Maunula • Metsä- ja puustoisien verkoston runkoyhteys, alueelliset yhteydet, ydinmetsä • Niittyverkoston askelkivet, niittykeskittymiä yhdistävä toissijainen yhteys, arvoniitty • Haaganpuro • Arvokas kasvikohte, arvokas metsäkohte, arvokas kääpäkohte, tärkeä lintualue, liito-oravan ydinalue / elinalue

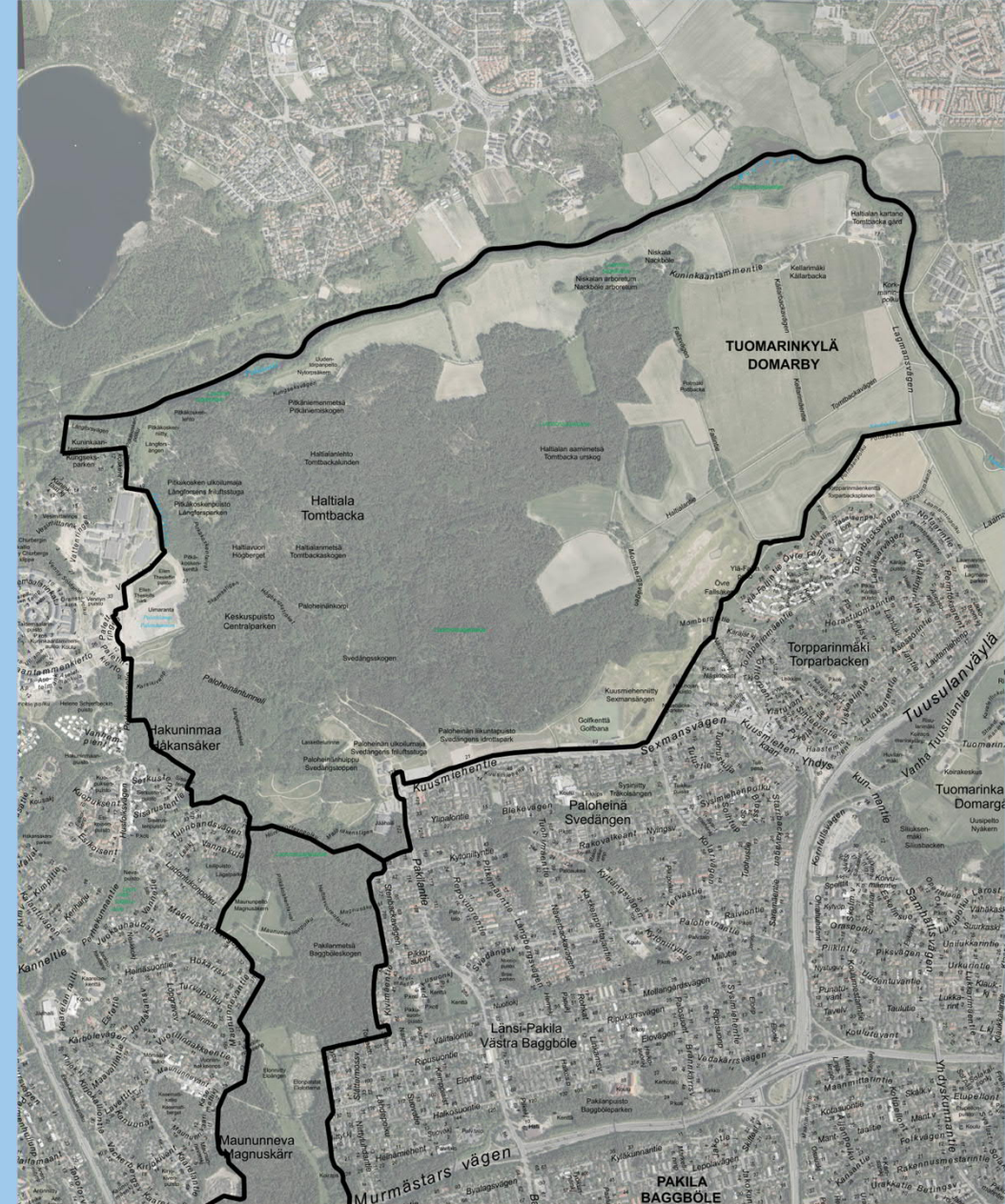
Pirkkolan urheilupuisto ja Pakilanmetsä

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	1. maailmansota Kaupungin laajentuminen, lähiörakentaminen ja keskustuiston muodostuminen Keskustuiston rooli ulkoilumetsänä ja liikkumisen paikkana	• Puolustusvarustukset • Kaupunginosasta toiseen jatkuvat liikkumisen reitit
Rakennettu kulttuuriympäristö	Puolustusvarustukset Liikuntapuiston rakennukset	• Pirkkolan tukikohdat, Länsi-Pakilan tukikohta, Maununnevan tukikohdat ja tykkipatteri, Paloheinän tukikohdat • Pirkkolan uimahalli ja palloiluhalli • Pirkkolan urheilupuiston asuinrakennukset • Entinen Tuomarinkylän kartanon torppa
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Aikakaudelleen tyypillinen urheilu- tai liikuntapuisto, liikuntapalveluiden keskittymä Aikakaudelleen tyypillinen puisto Ulkoilureitit ja hiihtoladut	• Pirkkolan urheilupuisto • Pirkkolan plotti (uimapaikka) • Elonpalstat, palstaviljely • Vihersormen pääreitti, poikittaiset viheryhteydet
Luontoarvot	Luonnonsuojelu Ekologiset verkostot Arvokkaat luontokohteet	• Nykyinen luonnonsuojelualue: Pakilanmetsä • Tuleva luonnonsuojelualue: Elonniitty • Metsä- ja puustoisien verkoston runkoyhteys, alueellinen yhteys, ydinalue, metsät ja metsiköt • Arvokas kasvikohte, arvokas metsäkohte, arvokas kääpäkohte, tärkeä lintualue, liito-oravan ydinalue

Haltiala

Haltiala

Yleiskuvaus

Haltialan kokonaisuus edustaa kansallisessa kaupunkipuistossa yhteyttä maaseudun kulttuurihistoriaan, luonnonsuojeluarvoja ja ekologisten yhteyksien jatkuvuutta sekä kaupunkilaisten ulkoilumetsiä palveluineen. Alueen metsät ja kulttuurimaisema tuottavat tärkeitä virkistys- ja hyvinvointiarvoja kaupunkilaisille. Alue tarjoaa tärkeitä liikkumisen mahdollisuuksia muun muassa lenkkeilyyn ja hiihtoon ja liittyy siten kansallisen kaupunkipuiston liikunnallisten kohteiden kokonaisuuteen.

Haltialan alueelle sijoittuvat Helsingin varhaisimmat pysyvän asutuksen jäljet sekä historialliset viljelyalueet kartano- ja tilakeskuksineen.

Osa-alueet

3.1 Haltialan metsä

Haltialan metsä kuuluu kansallisen kaupunkipuiston Haltialan kokonaisuuteen, mutta liittyy myös osaksi metsäistä Keskuspuistoa. Haltialan metsä on Helsingin laajimpia yhtenäisiä metsäalueita, jossa kohtaavat merkittävät luontoarvot sekä virkistys- ja liikuntamahdollisuudet. Haltialan metsä toteuttaa siten kansallisen kaupunkipuiston kriteerejä luontoarvoiltaan merkittävistä kohteista sekä eheyden ja jatkuvuuden kriteerejä sekä ekologisesta että virkistykseen näkökulmasta. Paloheinän majan ympäristöön sijoittuvat merkittävät ulkoilun palvelut, joiden kehittämisessä huomioidaan myös matkailun tarpeet. Palettilampi

Kuninkaantammen puolella tarjoaa mahdollisuuksia uintiin ja oleskeluun.

3.2 Haltialan kulttuurimaisema

Haltialan kulttuurimaisemassa näkyy kansallisen kaupunkipuiston yhteys maaseutuun ja Helsingin varhaisimman asutuksen tilakeskusten ympäristöön. Vantaanjokilaakso ja alueen avoimet pelto- ja niittyalueet muodostavat sekä maisemallisesti että luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeän kokonaisuuden, jolla luonto- ja virkistysarvojen yhteensovittaminen on tärkeää. Avoin viljelymaisema on erityisesti linnustoltaan merkittävä.

Haltialan tila toimii erityisesti lapsiperheiden suosimana vierailukohteena. Niskalan ja Kellarimäen tilojen ympäristö soveltuu palveluiden kehittämiseen.

Aikajana – Haltiala

Mesoliittisella kaudella keskuspuisto on pääosin merenpohjaa, ainoastaan Pirkkolannetsän ja Haltiavuoren huiput kohoavat esiin.

Keskiajalla pysyvämpää asutusta Helsingin seudulla oli useissa kylissä, joista lähimpänä nykyistä keskuspuistoa sijaitsivat Haltialan ja Niskalan, Baggböle / Pakinkylän, Huopalahden, Töölön, Oulunkylän ja Kaarelan alueelle sijoittuvat kylät sekä kartanoiden alueet.

- 1890 Hirmumyrsky Augustistormen tuottaa suurta tuhoa puustolle keskuspuiston metsäalueilla.
- 1905 Jakob Kavaleff perustaa Niskalan arboretumin
- 1900 -luvulla Haltialan tilakeskuksen kasvu
- 1934 Helsingin kaupunki ostaa Tomtbackan eli Haltialan tilan
- 1946 Suuri alueliitos mahdollista Helsingin kasvun. Keskuspuistoa ympäröivien nykyisten lähiöiden alueet ovat olleet aiemmin joko kartanoita ympäröiviä maaseutumaisia alueita tai huvilayhdyskuntia jo kauan ennen 1900-lukua. Maunulan ja Haagan alueet rakentuivat kerrostalovaltaisemmiksi vähitellen 1950-1970-luvulla, kun taas Pakilan, Paloheinän, Maununnan ja Hakuninmaan alueille rakennettiin laajoja omakotitalo- ja rivitalovaltaisia alueita. Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos nykyisen Kuninkaantammen alueella 1950-luvulla.
- 1940 -luvulla sotien jälkeen metsien tila on huono ja metsäalueet ovat nuoria. Metsien järjestelmällisempi hoito alkaa sotien jälkeen.
- 1970 asemakaavassa keskuspuisto saa ensimmäistä kertaa nykyisen muotonsa. Kaupungistuminen ja yhteiskunnan rakennemuutos. Keskuspuisto erityisesti maalta kaupunkiin muuttaneiden ulkoilupaikkana.
- 1970 -80-lukujen aikana rakentuu Ilmalan ratapiha-alue
- 1978 Keskuspuiston pohjoisimmat osat turvattiin osayleiskaavalla. Keskuspuiston rajat ja suunnitteluperiaatteet määritellään ensimmäistä kertaa. Huoli lisääntyvästä käytöstä ja alueen kapenemisesta taustalla. Ulkoilu ja virkistyminen keskiössä. Vanhojen peltoalueiden hyödyntäminen palsta-alueina.
- 1984 Haltialan aarnialueen luonnonsuojelualue perustetaan.
- 1992 Yleiskaava kunnioittaa keskuspuiston osayleiskaavan periaatteita. Luonnon monimuotoisuus nousee ensimmäistä kertaa ihmisten terveyden rinnalle suunnittelussa.
- 2020 Haltialanmetsän luonnonsuojelualue perustetaan

Kaavallinen tilanne ja muu suunnittelu

Haltiala

Uusimaa-kaava

Uusimaa-kaavassa 2050 Haltialan alue on merkitty virkistysalueeksi. Aluetta koskee merkintä "kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue". Vantaanjoen Natura-alue on myös merkitty maakuntakaavaan. Haltialan metsään sijoittuu suojelualue. Haltialan peltojen läpi kulkee liikennetunnelin merkintä. Alueen pohjoisrajalla kulkee Vantaanjoen myötäisesti voimajohdon merkintä. Pääjätunneli kulkee alueen lävitse.

Helsingin yleiskaava 2016

Helsingin yleiskaavassa Haltialan alue on virkistys- ja viheraluetta sekä pieneltä osin asuntovaltaista aluetta Palettilammen lähiympäristössä. Haltialan peltojen läpi kulkee varaus rautatielle ja nykyinen pikaraitiotie Kuninkaantammen ja Paloheinän välillä. Rautatien ja pikaraitiotien merkinnät näkyvät myös maanalaisessa yleiskaavassa liikennetunnelin varauksina. Lisäksi maanalaisessa yleiskaavassa Haltialan metsään sijoittuu varaus maanalaisille tiloille vesilaitoksen toimintoja varten.

Asemakaavoitus

Haltialan alueen kulttuurihistoriallisia arvoja on suojeltu kattavasti asemakaavassa.

Alueen keskeiset kulttuurihistoriallisesti, maisemallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävät rakennukset ja alueet on suojeltu asemakaavamerkinnöin ja määräyksin. Alue on kauttaaltaan asemakaavoitettu. Haltialan metsän alue on asemakaavassa osoitettu retkeily- ja ulkoilualueeksi tai suojeltavaksi tarkoitetuksi luontoalueeksi, jolla on erityinen virkistyskäyttömerkitys. Haltialan avoin kulttuurimaisema on asemakaavassa osoitettu pääosin virkistystä ja maanviljelyä palvelevaksi erityisalueeksi, urheilu- ja virkistyspalveluiden

alueeksi tai maisemallisesti arvokkaaksi pelto- tai niittyalueeksi. Vesialueiksi on osoitettu Vantaanjoki sekä Palettilampi. Palettilammen lähialue Kuninkaantammessa on osoitettu urheilu- ja virkistyspalveluiden alueeksi sekä puistoksi. Yleiskaavan viheryhteys liittyy Haltialan alueeseen länsipuolelta Helene Schjerfbeckin puiston ja Sisarustenpuiston kautta.

Keskeisiä asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat mm. osa Haltialan tilakeskuksen rakennuksista, Kellarimäen rakennuksista sekä Niskalan tilan rakennuksista. Niskalan tilan asemakaavassa suojeltu rakennus on myöhemmin tuhoutunut tulipalossa.

Asemakaavalla on suojattu myös maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviä aluekohteita. Haltialan tilan, Kellarimäen ja Niskalan tilan ympäristöt on asemakaavassa osoitettu säilytettäväksi. Kuninkaantammentien ja Laamannintien historiallinen tielinjaus on osa-alueen itäpuolella merkitty kaavassa suojelluksi kohteeksi. Länsiosan kaavassa tielinjausta koskee merkintä muinaisjäännöslaila rauhoitettu historiallinen tie. Golf-kentän vanhin osa on merkitty avoimena maisematilana säilytettäväksi alueeksi.

Haltialan kulttuurimaisemaa koskevissa kaavamääräyksissä käsitellään alueen hoitoa ja uudistamista. Näitä ovat mm. Golf-kentän reuna-alueet (joihin kuuluu myös Näsinojan varsi) maisemallisesti tärkeät metsäsaarekkeet (Potmäki sekä Haltialantien länsipäässä sijaitseva saakeke) sekä Vantaanjokea reunustava alueen osa, jolla on joenrantavyöhykkeen ja sen suojavyöhykkeen kasvillisuus. Näissä määräyksissä huomioidaan maisemallinen, virkistysellinen ja ekologinen merkitys alueen kasvillisuuden hoidossa ja uudistamisessa.

Kansalliseen kaupunkipuistoon osoitetulla Haltialan alueella ei ole vireillä asemakaavoja, mutta Paloheinän majan ympäristössä on tarpeita asemakaavan muutoksille tulevaisuudessa.

Muut suunnitelmat ja selvitykset

Hoito- ja kehittämissuunnitelmat

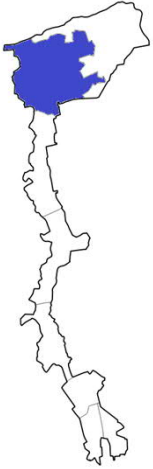
- Haltialan ja Niskalan hoito- ja kehittämissuunnitelma 2021-2030
- Valmistelussa: Keskuspuiston luonnon- ja maisemanhoidon yleissuunnitelma
- Käynnistymässä useiden luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinta (Luonnonsuojelualueohjelma 2025-2038)

Aluesuunnitelmat

- Pakilan ja Tuomarinkylän aluesuunnitelma 2018-2027
- Kaarelan aluesuunnitelma 2008-2017

Haltialan metsä

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Luonnonsuojelun historia Kaupunkilaisten ulkoilumetsät	• Luonnonsuojelualueet • Paloheinän ulkoilumaja • Hiihtoladut
Rakennettu kulttuuriympäristö	Muinaisjäännökset	• Haltialan louhos, Haltiala rajamerkki, asuinpaikat Tomtbacka Rå Torp, Tomtbacka Nymans, Tomtbacka Lindos
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Aikakaudelleen tyypillinen puisto, ulkoilun kohokohta ja liikuntapalveluiden keskittymä	• Paloheinän ulkoilumaja • Pitkäkosken ulkoilumaja • Ulkoilureitit ja hiihtoladut • Paloheinän huippu • Palettilampi (uimapaikka)
Luontoarvot	Luonnonsuojelullinen ydinalue Helsingissä Ekologiset verkostot	• Nykyiset luonnonsuojelualueet: Haltialanmetsä, Haltialan aarnimetsä, Pakilanmetsä, Pitkäkosken rinnelehdot • Tulevat luonnonsuojelualueet: Haltiavuori, Pitkäkoskenniitty • Metsäverkoston ydinmetsä ja runkoyhteys

Haltialan kulttuurimaisema

Keskeiset arvot ja kohteet

	Keskeiset arvot	Keskeisiä kohteita
Helsingin tarina	Historialliset kartanot ja viljelyalueet Helsingin varhaisimpia asuinpaikkoja	• Haltialan ja Niskalan tilat ja pellot • Muinaisjäännökset
Rakennettu kulttuuriympäristö	Kartano- ja tilakeskukset Muinaisjäännökset	• Haltialan ja Niskalan tilat • Kellarimäki • Tomtbacka Pottbacka, Granböle (Haltiala), Tomtbacka (Haltiala), Tomtbacka gård (Haltiala), Nackböle (Niskala)
Viher- ja virkistysverkosto, maisemakulttuuri	Kartano- ja tilakeskusten kulttuuriympäristöt, jokilaakson avoin maisema Virkistysyhteydet	• Haltialan ja Niskalan tilojen ympäristöt, Kellarimäki • Historialliset viljelymaisemat • Viherlinjayhteys, yhteydet Vantaanjokivarteen • Hiihtoladut ja ulkoilureitit • Vantaanjoen ylityspaikat: Haltialansilta, Pitkääkoskensilta
Luontoarvot	Vantaanjoki ja joen varren luonnonsuojelualueet Ekologiset verkostot	• Natura 2000 –verkoston kohde (Vantaanjoki) • Nykyiset luonnonsuojelualueet: Pitkääkosken rinnelehdot, Vantaanjoentörmä, Ruutinkosken lehto, Niskalan Arboretum • Tulevat luonnonsuojelualueet: Kellarimäki, Haltialan metsäsaareke • Niittyverkoston niittykeskittymä: Niittyverkoston arvokohde (Näsinojan varsi), niittyverkoston tukialue: Haltialan pellot ja golf-kentät

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet

Yleiskuvaus

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa kuvataan koko kansallisen kaupunkipuiston hoitoa ja käyttöä koskevat kehittämisen tavoitteet, jotka edistävät kansallisen kaupunkipuiston arvojen vaalimista ja ohjaavat alueen kehittämistä yleisellä tasolla.

Kansallisen kaupunkipuiston eri osa-alueet toteuttavat kehittämisen tavoitteita oman luonteensa mukaisella tavalla. Esimerkiksi suojelua ja arvojen vaalimista toteutetaan sen mukaisesti, mitkä arvot kyseisellä alueella ovat erityisen merkittäviä. Luontoa ja virkistystä koskevat tavoitteet koskevat erityisesti metsä- ja luontoalueita ja tapahtumakäyttöä koskevat tavoitteet niitä alueita, joiden luonteeseen kyseinen toiminta sopii.

Kehittämisen tavoitteita tarkennetaan osana kansallisen kaupunkipuiston alueella tapahtuvaa suunnittelua, suojelukohteiden vaalimista ja kehittämistä sekä alueen käyttöä.

Kehittämisen tavoitteet eivät ole alueidenkäyttölain 70§:n tarkoittamia määräyksiä, vaan ne on tarkoitettu jatkosuunnittelussa ohjeellisesti noudatettaviksi.

Kehittämisen teemat

Kehittämisen tavoitteet jakautuvat seuraaviin teemoihin. Teemojen kuvaukset ja niihin sisältyvät tavoitteet kuvataan seuraavilla sivuilla.

**Virkistystä ja
elinympäristöjä kaikille**

**Liikettä kaupungin
ytimestä maaseudulle**

Opastaminen ja brändi

**Kulttuuria ja osallisuutta
kaupunkitilassa**

**Tapahtumien ja
urheilun näyttäminen**

**Elämyksiä, pimeää ja
hiljaisuutta**

**Suojelu ja arvojen
vaaliminen**

Kehittämisen tavoitteet 1 / 2

Virkistystä ja elinympäristöjä kaikille

1. Virkistystä ja elinympäristöjä kaikille

Luonnonläheinen kaupunkipuisto ja luonnon virkistyskäyttö tuottavat hyvinvointia ja terveysvaikutuksia kaupunkilaisille. Kansallisen kaupunkipuiston luontoalueet ylläpitävät elinympäristöjen monimuotoisuutta kaupungissa ja tarjoavat kaikille mahdollisuuksia ulkoiluun, virkistykseen ja liikkumiseen. Teeman tavoitteet ovat:

- Perustetaan voimassa olevan luonnonsuojelualueohjelman mukaisia luonnonsuojelualueita
- Ohjataan virkistyskäyttö paremmin kulutusta kestäville alueille ja parannetaan kulutuskestävyyttä rakenteellisesti sekä luonnonhoidon keinoin
- Lisätään eri käyttäjäryhmille suunnattuja luontopalveluita ja toimintamahdollisuuksia
- Lisätään luontoympäristön saavutettavuutta

Liikettä kaupungin ytimestä maaseudulle

2. Liikettä kaupungin ytimestä maaseudulle

Jatkuva ja eheä kaupunkipuisto muodostaa ydinkeskustasta maaseudulle ulottuvan kansallisesti merkittävän viheryhteyden, joka mahdollistaa ihmisten liikkumisen ja ekologisten yhteyksien toteutumisen. Teeman tavoitteet ovat:

- Parannetaan virkistysyhteyksiä ja –reittejä kansallisen kaupunkipuiston sisällä ja ympäröiville alueille
- Varmistetaan ekologisen yhteyden jatkuminen ja vähennetään pääradan ja väylien estevaikutusta
- Lisätään latvuspeittävyttä keskuspuiston eteläosien puisto- ja katualueilla
- Säilytetään tärkeitä näkymälinjoja

Opastaminen ja brändi

3. Opastaminen ja brändi

Hyvin opastettu ja markkinoitu kaupunkipuisto tuo lisää kävijöitä ja auttaa heitä löytämään alueen arvot. Teeman tavoitteet ovat:

- Luodaan kansalliselle kaupunkipuistolle yhtenäinen brändi ja graafinen ilme
- Kehitetään kansallisen kaupunkipuiston saapumisen paikkoja ja opastuspisteitä sekä digitaalista opastusta
- Rakennetaan opastettuja luontopolkuja
- Markkinoidaan valikoituja luonto- ja kulttuurikohteita matkailuun ja kehitetään matkailua tukevia palveluita

Kehittämisen tavoitteet 2 / 2

Kulttuuria ja osallisuutta kaupunkitilassa

4. Kulttuuria ja osallisuutta kaupunkitilassa

Kulttuurikaupunkipuisto tarjoaa mahdollisuuksia kokea ja osallistua kaupunkitilassa. Teeman tavoitteet ovat:

- Kehitetään Keskustan kulttuuripuiston julkisia ulkotiloja palvelemaan virkistystä, tapahtumakäyttöä ja kansalaisyhteiskunnan toimintoja myös tulevaisuudessa
- Mahdollistetaan kulttuuritoimijoiden toiminnan näkyminen ulkotiloissa

Tapahtumien ja urheilun näyttämö

5. Tapahtumien ja urheilun näyttämö

Tapahtumien kaupunkipuisto on aktiivinen ja kehittyvä alue, jonka nykyiset ja tulevat kohteet tuovat alueelle runsaasti kävijöitä. Teeman tavoitteet ovat:

- Kehitetään tapahtuma-alueiden ulkotilojen viihtyisyyttä

- Parannetaan tapahtuma-alueiden saavutettavuutta joukkoliikenteellä, kävellen ja pyöräillen
- Mahdollistetaan virkistystä, liikuntaa ja tapahtumatoimintaa palveleva uudisrakentaminen tarkemmin valikoiduilla alueilla

Elämyksiä, pimeää ja hiljaisuutta

6. Elämyksiä, pimeää ja hiljaisuutta

Elämyksellinen kaupunkipuisto nostaa esiin alueen erityisluonteen rauhoittumisen ja luonnon kokemuksen paikkana. Teeman tavoitteet ovat:

- Vaalitaan metsän tuntua ja metsäkokemuksen jatkuvuutta
- Metsäisillä alueilla lisätään hallitusti pimeitä alueita
- Tutkitaan talvikäytön mahdollisuudet ja elämyksellisen kausivalaistuksen paikat metsäympäristössä sekä kaupunkitilassa
- Parannetaan puiston sisääntulojen hahmottumista metsäisinä ja vehreinä

Suojelu ja arvojen vaaliminen

7. Suojelu ja arvojen vaaliminen

Kansallisen kaupunkipuiston perustaminen on samalla päätös alueen arvojen merkittävydestä. Alueen arvojen säilymisestä huolehditaan kaikkien alueella tapahtuvien muutosten ja suunnitelmien yhteydessä sekä tarvittaessa kohteiden suojelustatusta nostamalla. Teeman tavoitteet ovat:

- Varmistetaan suojelun riittävä taso asemakaavojen päivittämisen yhteydessä.
- Perustetaan voimassa olevan luonnonsuojelualueohjelman mukaisia luonnonsuojelualueita
- Vaalitaan osa-alueen ominaispiirteitä ja arvoja
- Sovitetaan tulevat muutokset ja rakentaminen alueen arvoihin

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit osa-alueittain

Yleistä

Kehittämisen tavoitteita on konkretisoitu toimenpide-esimerkeillä, jotka kuvaavat kansallisen kaupunkipuiston tavoitteiden kanssa linjassa olevia toimenpiteitä alueella. Niissä näkyvät mahdolliset tulevaisuudessa tapahtuvat muutokset sekä arvojen vaalimisen keinot. Esimerkkitoimenpiteet eivät ole tyhjentävä lista alueella mahdollisesta kehittämisestä, vaan niiden on tarkoitus antaa suuntaviivoja sille, mitä kehittämisen periaatteilla käytännössä tarkoitetaan.

Esimerkit kuvaavat kansallisen kaupunkipuiston valmisteluprosessin aikana esiin nousseita ideoita ja tiedossa olevia hankkeita. Esimerkit selkeyttävät myös osa-alueiden erilaisia luonteita. Etenkin Keskustan kulttuuripuiston alue on dynaamisesti muuttuva osa kansallisessa kaupunkipuistossa, eikä valmistelun aikana ole ollut mahdollista ennakoida kaikkia tulevien vuosikymmenten aikana mahdollisesti esiin nousevia tarpeita.

Kehittämisen etenemistapoja

Hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteita tukeville toimenpiteille on aiheesta riippuen erilaisia etenemisen tapoja, osa etenee osana kaupungin tavallisia suunnitteluprosesseja, osa puolestaan edellyttää erillisiä, kansallisen kaupunkipuiston edistämiseen keskittyviä päätöksiä ja resursseja. Toimenpiteiden

edistämiseen on useita mahdollisia tapoja ja suunnitteluprosesseja, joista merkittävimmät on listattu alla esimerkkeineen.

Huomioidaan osana nykyisiä suunnitteluprosesseja

- Asemakaavoitus: Kohteen suojelu asemakaavalla, arvojen huomioiminen kaavoituksen yhteydessä
- Puistojen tai katujen toteutussuunnittelu: Toimintamahdollisuudet, reitit, uusi puisto
- Muu kehittämissuunnitelma: Palveluverkoston kehittäminen, muu alueellinen kehittäminen
- Luonnonhoidon suunnitelmat: metsänhoito, avoimen alueen metsittäminen ym.

Edistetään voimassa olevan toimenpideohjelman kautta

- Luonnonsuojelualueiden perustaminen

OPTIO: Kansallisen kaupunkipuiston toimenpideohjelma

- Toimenpideohjelman laatimisesta tulee tarvittaessa tehdä erillinen päätös

Etenemistapa

Huomioidaan osana nykyisiä prosesseja

Edistetään voimassa olevan toimenpideohjelman kautta

OPTIO: Kansallisen kaupunkipuiston toimenpideohjelma

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet

Virkistystä ja elinympäristöjä kaikille

- Perustetaan voimassa olevan luonnonsuojelualueohjelman mukaisia luonnonsuojelualueita
- Ohjataan virkistyskäyttö paremmin kulutusta kestäville alueille ja parannetaan kulutuskestävyyttä rakenteellisesti sekä luonnonhoidon keinoin
- Lisätään eri käyttäjäryhmille suunnattuja luontopalveluita ja toimintamahdollisuuksia
- Lisätään luontoympäristön saavutettavuutta

Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä

Keskustan kulttuuripuisto

- Töölönlahden suojelu asemakaavan yhteydessä
- Opastuksen kehittäminen ydinkeskustasta Keskuspuistoon
- Lasten toimintamahdollisuuksien lisääminen puistojen ja julkisten ulkotilojen suunnittelussa

Keskuspuiston virkistysmetsät

- Luonnonsuojelualueohjelman 2025-2038 uudet suojelualueet
 - Elonniitty
 - Maunula
 - Postipuisto
 - Kivihaka
 - Ilmala
 - Laakso
- Pirkkolan urheilupuistoa ympäröivien metsäalueiden kokonaissuunnitelma reittiverkosto ja käyttöpaine huomioiden
- Luontoleikkipaikan perustaminen
- Maunulan maja säilytetään
- Kartoitetaan koulujen ja päiväkotien käyttämät metsäalueet
- Lisätään tarvittavia rakenteita, kuten oleskelupaikkoja

Haltiala

- Luonnonsuojelualueohjelman 2025-2038 uudet suojelualueet
 - Pitkäkoskenniitty
 - Haltiavuori
 - Haltialan metsäsaareke
 - Kellarinmäki
- Paloheinän majan rakennusten ja palveluiden kehittäminen
- Haltialan tilan toiminnan kehittäminen
- Liikkumisen ja ulkoilun mahdollisuuksien kehittäminen eri käyttäjäryhmille ja kaiken tasoisille harrastajille
- Palettilammen uimarannan palvelujen kehittäminen

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet	Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä		
 Liikettä kaupungin ytimestä maaseudulle • Parannetaan virkistysyhteyksiä ja –reittejä kansallisen kaupunkipuiston sisällä ja ympäröiville alueille • Varmistetaan ekologisen yhteyden jatkuminen ja vähennetään pääradan ja väylien estevaikutusta • Lisätään latvuspeittävyttä keskuspuiston eteläosien puisto- ja katualueilla • Säilytetään tärkeitä näkymälinjoja	Keskustan kulttuuripuisto • Reittien kehittäminen Keskuspuiston metsäisiin osiin, merenlahtien ympäri, pääradan poikki, länteen Hesperianesplanadille • Pääradan ylittävät uudet sillat, siltojen ja alikulkujen kehittäminen • Ekologisen ja virkistysellisen yhteyden jatkuvuus Eläintarhasta Laakson metsiin • Keskustaan saapumisen näkymälinjat pääradalta Töölönlahdelle ja Eläintarhanlahdelle säilytetään • Olympiastadionin ja Helsinginkadun välinen julkiset tilat yhdistävä näkymäakseli säilytetään	Keskuspuiston virkistysmetsät • Pyöräilyn pääreitit konseptointi Keskuspuiston luonnonläheinen luonne huomioiden • Ekologisen ja virkistysellisen yhteyden jatkuvuus Eläintarhasta Laakson metsiin • Virkistysyhteys Pasilan asemalle • Vihersiltojen mahdollisuuden selvittäminen väylien ylityksissä • Keskuspuiston metsäinen yhteys Pirkkolan urheilupuiston alueella turvataan • Metsäverkoston ja niittyverkoston yhteensovittaminen	Haltiala • Parannetaan virkistysyhteyksiä ja –reittejä kansallisen kaupunkipuiston sisällä ja ympäröiville alueille • Varmistetaan ekologisen runkoyhteyden jatkuminen ympäröiville alueille, Vantaalle ja metropolialuetta ympäröivälle maaseudulle • Säilytetään avoimet peltomaisemat näkymineen

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet	Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä		
Opastaminen ja brändi • Luodaan kansalliselle kaupunkipuistolle yhtenäinen brändi ja graafinen ilme • Kehitetään kansallisen kaupunkipuiston saapumisen paikkoja ja opastuspisteitä sekä digitaalista opastusta • Rakennetaan opastettuja luontopolkuja • Markkinoidaan valikoituja luonto- ja kulttuurikohteita matkailuun ja kehitetään matkailua tukevia palveluita	Keskustan kulttuuripuisto • Opastuksen kehittäminen ydinkeskustasta Keskuspuistoon • Kansallisen kaupunkipuiston opastuspisteen kehittäminen Töölönlahden tai Eläintarhan alueelle • Matkailun huomioiminen Töölönlahden ja Eläintarhan alueiden julkisissa tiloissa • Eläintarhan ja Töölönlahden rantareittien markkinointi	Keskuspuiston virkistysmetsät • Rakennetaan opastettuja luontopolkuja • Metsäisen teemareitin perustaminen Laakson alueelle myös matkailua palvelemaan	Haltiala • Kehitetään Haltialan, Niskalan ja Kellarimäen tiloihin ja ympäröivään alueeseen liittyviä virkistys- ja matkailupalveluja sekä perustetaan alueelle opastuspiste • Luontopolkujen kehittäminen Haltialassa • Markkinoidaan valikoituja luonto- ja kulttuurikohteita matkailuun

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet	Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä		
Kulttuuria ja osallisuutta kaupunkitilassa • Kehitetään Keskustan kulttuuripuiston julkisia ulkotiloja palvelemaan virkistystä, tapahtumakäyttöä ja kansalaisyhteiskunnan toimintoja myös tulevaisuudessa • Mahdollistetaan kulttuuritoimijoiden toiminnan näkyminen ulkotiloissa	Keskustan kulttuuripuisto • Kehitetään Keskustan kulttuuripuiston julkisia ulkotiloja palvelemaan virkistystä, tapahtumakäyttöä ja kansalaisyhteiskunnan toimintoja myös tulevaisuudessa • Mahdollistetaan kulttuuritoimijoiden toiminnan näkyminen ulkotiloissa	Keskuspuiston virkistysmetsät	Haltiala

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet	Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä		
Tapahtumien ja urheilun näyttämö • Kehitetään tapahtuma-alueiden ulkotilojen viihtyisyyttä • Parannetaan tapahtuma-alueiden saavutettavuutta joukkoliikenteellä, kävellen ja pyöräillen • Mahdollistetaan virkistystä, liikuntaa ja tapahtumatoimintaa palveleva uudisrakentaminen tarkemmin valikoiduilla alueilla	Keskustan kulttuuripuisto • Helsinginkadun paikallisliikenteen aseman jalankulun yhteyksiä kehitetään • Eläintarhan alueen viihtyisyyttä ja oleskelun paikkoja kehitetään, Olympiarakennusten edusaukioiden kehittäminen niiden arvon mukaisesti. • Eläintarhan alueen suur tapahtumiin liittyvää pyöräpysäköintiä kehitetään • Töölönlahden alueella sallitaan ulkoilua, kulttuuria ja virkistyskäyttöä tukeva kiinteistöjen kehittäminen ja uudisrakentaminen • Eläintarhan alueella sallitaan toiminnan kehittämiseen liittyvä rakentaminen nykyisten urheilu- ja tapahtuma-alueiden yhteydessä	Keskuspuiston virkistysmetsät • Pirkkolan urheilupuiston toiminnan jatkuminen ja kehittäminen turvataan ja toimintoihin liittyvä uudisrakentaminen mahdollistetaan	Haltiala

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet	Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä		
Elämyksiä, pimeää ja hiljaisuutta • Vaalitaan metsän tuntua ja metsäkokemuksen jatkuvuutta • Metsäisillä alueilla lisätään hallitusti pimeitä alueita • Tutkitaan talvikäytön mahdollisuudet ja elämyksellisen kausivalaistuksen paikat metsäympäristössä sekä kaupunkitilassa • Parannetaan puiston sisääntulojen hahmottumista metsäisinä ja vehreinä	Keskustan kulttuuripuisto • Talvitapahtumien konseptin kehittäminen Kansalaistorille	Keskuspuiston virkistysmetsät • Vaalitaan metsän tuntua ja metsäkokemuksen jatkuvuutta • Metsäisillä alueilla lisätään hallitusti pimeitä alueita • Keskuspuiston sisääntulojen valaistuksen kehittäminen metsäiseen luonteeseen sopivalla tavalla	Haltiala • Metsäisillä alueilla lisätään hallitusti pimeitä alueita • Keskuspuiston sisääntulojen valaistuksen kehittäminen metsäiseen luonteeseen sopivalla tavalla

Kehittämisen tavoitteet ja toimenpide-esimerkit

Kehittämisen tavoitteet

Suojelu ja arvojen vaaliminen

- Varmistetaan suojelun riittävä taso asemakaavojen päivittämisen yhteydessä.
- Perustetaan luonnonsuojelualueohjelman mukaisia luonnonsuojelualueita (listattu kohdassa 1)
- Vaalitaan osa-alueen ominaispiirteitä ja arvoja
- Sovitetaan tulevat muutokset ja rakentaminen alueen arvoihin

Tavoitteiden mukaisia toimenpide-esimerkkejä

Keskustan kulttuuripuisto

- Suojelutason tarkistaminen asemakaavoissa: Kaupunginpuutarha, Alppipuisto
- Arvojen vaaliminen: Säilytetään Töölönlahden vesipeili ja sitä ympäröivät vehreät ja kallioiset rantavyöhykkeet
- Säilytetään Alppipuiston vehreä ja puistomainen luonne
- Säilytetään Talvipuutarha ja Ruusu puutarha yleisölle avoimina
- Sovitetaan Pohjoisbaana alueen maisemallisiin arvoihin
- Tapahtumatoiminnan kehittämiseen liittyvä rakentaminen sovitetaan alueen arvoihin
- Rata-alueen kehittämisessä huomioidaan alueen arvot

Keskuspuiston virkistysmetsät

- Suojelun tason tarkistaminen asemakaavoissa: Ruskeasuon siirtolapuutarha
- Keskuspuiston pyöräilybaanan sovittaminen alueen luonnonläheiseen luonteeseen
- Säilytetään olympiahistorian merkit ja kehitetään nykyisiä hevosurheilun ympäristöjä Laakson metsän alueella
- Maunulan maja säilytetään kaupunkilaisille avoimena kahvilana tai vastaavassa toiminnassa
- Maunulan uurnalehdon toiminnan jatkuminen turvataan
- Pirkkolan urheilupuiston uudisrakentamisen tarpeet sovitetaan alueen arvoihin

Haltiala

- Säilytetään maaseutumainen maankäyttö alueella

